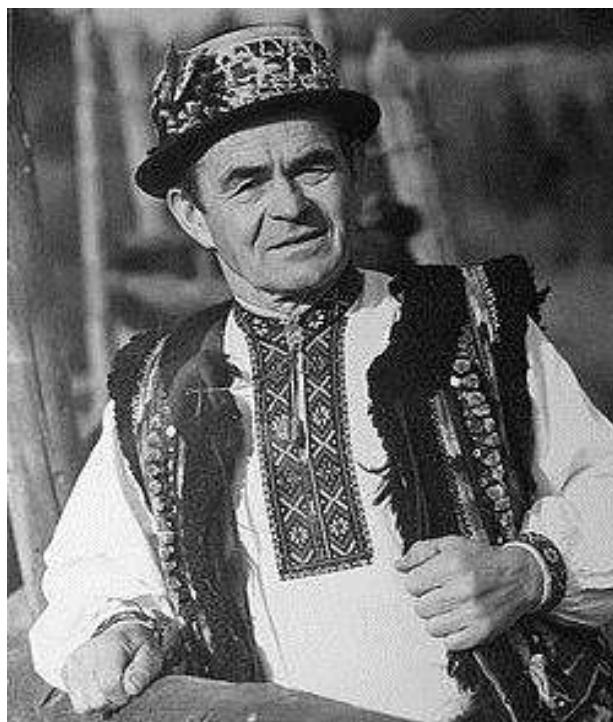


ЗВО «Університет Короля Данила»
Бібліотека ЗВО «Університет Короля Данила»

Славетний різьбяр
Дмитро Федорович Шкрібляк

(20.10.1925 – 14.04.2008)

(100 років від дня народження)



Довідкове видання

Івано-Франківськ
2025

Славетний різьбяр Дмитро Федорович Шкрібляк (100 років від дня народження) : довідкове видання . Івано - Франківськ: ЗВО « Університет Короля Данила» , бібліотека, 2025 . 15 с.

20 жовня 2025 року – 100 років від дня народження Дмитра Шкрібляка, заслуженого майстра декоративного мистецтва України.

Видатний народний майстер різьблення Гуцульщини ХХ ст. Правнук Юрія Шкрібляка. Різьбі навчався у свого батька, відомого різьбяра Федора Миколайовича Шкрібляка. Працював вдома, займався столяркою, виконував приватні замовлення.

У своїй творчості наслідував та продовжував родинні традиції ремесла, технічні та декоративні прийоми. Власний почерк митця – глибока рельєфна різьба, оригінальні орнаментальні мотиви, надзвичайний самобутній композиційний дар дали світові одного з кращих майстрів сучасності. Працював у техніці «сухої» плоскої різьби, глибокої різьби, рельєфної різьби, інкрустації, інтарсії, випалювання.

Член Національної спілки художників України (1976). Лауреат премії імені Катерини Білокур (1995). Заслужений майстер народної творчості України (2003)

Асортимент творів: тарілки, касетки, цукорниці, боклажки, сільнички, скриньки, рахви, туалетні приладдя, вази, мисочки, кубки, альбоми, рами, кушки, кісся, декоративні щітки; палиці, топірці; столи, полиці; хрести, свічники-трійці, патериці.

З 1965 - учасник виставок, де неодноразово отримував нагороди та відзнаки.

Твори зберігаються в музеях України та за кордоном. У Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського зберігаються біля 100 робіт майстра.

Його творчість є продовженням сімейної традиції гуцульської різьби по дереву. Брати-Шкрібляки зробили вагомий внесок в історію розвитку української плоскої різьби по дереву. Їм належать твори, що стали класикою українського різьбярства. Вони визначили нові напрями в розвитку плоского різьблення, які продовжили їх діти, онуки, правнуки й усі гуцульські різьбярі минулого й сьогодення. Творчий доробок великої родини майстрів різьблення Шкрібляків– Корпанюків, що сягає понад 100 років – неоціненний.

Митець щедро збагатив структуру гуцульських орнаментів, розширив їх поетично-сміслові значення



*Там, де гори Чорногори, зелені Карпати,
Живуть сини України – гуцули завзяті.
Де Черемош, Прут і Тиса – вода студенька,
Пригортає Гуцульщину Україна-ненька.
Гімн Гуцульщини*

Народне декоративно-прикладне мистецтво втілює в собі талант народу, його мудрість, розуміння краси і добра, його життєве світобачення. Воно є одним з показників досягнення нашої культури. Нині в нашій країні відкриваються нові перспективи розвитку народної художньої творчості. В сучасному процесі розбудови народного мистецтва багато важить активність художнього життя окремих осередків, шкіл, яких так рясно на Україні. Серед них особливо виділяються відомі центри: Івано-Франківськ, Опішня, Бугуслав, Дибниці, Дігтярі, Решетилівка, Клембівка, Кролевець, Косів, Яворів та багато інших. Життєствердна сила народної творчості виявляється в постійному розвиванні художньої традиції, у діалектичній єдності колективного та індивідуального.

Гуцульщина – один з етнографічних регіонів України, де всупереч усьому збереглася унікальна духовна й матеріальна культура її мешканців, де вона розвивається й примножується у своїх яскравих і неповторних виявах.

Деякі відомості про техніку обробки дерева на Гуцульщині та про спроби прикрашування дерев'яних виробів подав В.Шухевич у п'ятитомній праці «Гуцульщина». Він показав, що різьба по дереву належить до найдавніших видів художньої творчості українського народу. Відзначаючи оригінальність і самобутність промислів на Гуцульщині, дослідник уважав, що вони все ж не виключають аналогій з народним мистецтвом інших земель України. У монографії «Різьба по дереву в західних областях України», виданій 1960 року, А.Ф.Будзан зазначав, що «найдавніші згадки про народну різьбу по дереву зустрічаємо в Київському і Галицько-Волинському літописах. У VII–XVIII ст. такі згадки знаходимо в описах місцевостей і майна іменитих людей».

Це є доказом того, що різьблення в Україні має правічну історію і власну традицію розвитку.

З цього погляду надзвичайна творчість родини Шкрібляків, майстрів з відомого регіону народного мистецтва Прикарпаття. Це велика династія талановитих різьбярів, ткачів, вишивальниць, писанкарок. Усі вони — яскраві майстри своєї справи. Їх самобутні творчі почерки сформувалися на загальній основі традиційного мистецтва Прикарпаття.

По обох берегах Рибниці, що круто в'ється між горбами, розташований Яворів — чудове гірське село зі славними трудовими і мистецькими традиціями, працьовитими і знаними далеко за межами України людьми. Серед них — Дмитро Федорович Шкрібляк — відомий різьбяр, правнук Юрія Шкрібляка.

Дмитро Федорович ШКРІБЛЯК з села Яворів Косівського району – видатний народний майстер різьблення Гуцульщини. Правнук засновника яворівської школи художнього різьблення на Гуцульщині Ю. І. Шкрібляка (1822–1884).

На Івано-Франківщині, між Косовом і Верховиною, розкинулося мальовниче гуцульське село Яворів. Наве чудовий різнокольоровий ліжник простягнулося на високих горах-горбах.

Його учителем був батько Федір Миколайович Шкрібляк (1889–1960) – відомий різьбяр, син М. Ю. Шкрібляка (1858–1920). Від нього він навчився

особливостям площинно-рельєфної різьби та побудові орнаментальних композицій, що складаються з досить великого розміру геометричних мотивів. Ще хлопцем почав самостійно займатися різьбленням. Добре знався на столярній справі.

З другої половини 1960-х рр. працював наполегливо та натхненно, створюючи предмети переважно декоративного та побутового призначення: тарілки, барильця, сільнички, цукорниці, рахви, шкатулки, футляри для альбомів, палиці, топірці тощо. Різьбив також хрести, свічники-«трійці», патериці. Використовував різні породи дерева, зокрема грушу, явір.

Роботи Дмитра Шкрібляка своєрідні та впізнавані. Різьблення у його творах виглядає більш рельєфним за рахунок заглибленого «цьоканого» тла. Традиційний геометричний орнамент доповнюють стилізовані рослинні мотиви, що мають плавні обриси. Для посилення декоративного ефекту він делікатно використовував також інкрустацію бісером, рогом, металом, кольоровим деревом. Працював у техніці «сухої» плоскої різьби, глибокої різьби, рельєфної різьби, інкрустації, інтарсії, випалювання.

У своїй творчості наслідував і продовжував родинні традиції ремесла, технічні та декоративні прийоми. Власний почерк митця, глибока рельєфна різьба, оригінальні орнаментальні мотиви, надзвичайний самотній композиційний дар – дали світові одного з кращих майстрів сучасності.

Кращі твори зберігаються в музеях Києва, Львова, Косова, Коломиї, у приватних колекціях. Творчість майстра стала прикладом для молодшого покоління різьбярів. Родинні традиції художнього різьблення продовжив його онук Михайло Прокоп'юк.

Член Спілки художників України (1976). Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Лауреат премії імені Катерини Білокур (1995). Заслужений майстер народної творчості України (2003).

Творчість

Дмитро Шкрібляк упровадив нові орнаментальні елементи та мотиви, що виражали глибокий символіко-семантичний зміст, наповнений мовою метафори та оптимізму. Асортимент творів видатного різьбяр доволі різноманітний: тарілки, касетки, цукорниці, боклажки, сільнички, скриньки, рахви, туалетні приладдя, вази, мисочки, кубки, альбоми, рами, кушки, кісся, декоративні щітки; палиці, топірці; столи, полиці; хрести, свічники-трійці, патериці .

Працював у галузі різьблення по дереву в техніці «сухої» плоскої різьби, глибокої різьби, випалювання, інкрустації, інтарсії. Виготовляв тарілки, касетки, цукорниці, боклажки, сільнички, скриньки, рахви, туалетні приладдя, вази, мисочки, кубки, альбоми, рами, кушки, кісся, декоративні щітки; палиці, топірці; столи, полиці; хрести, свічники-трійці, патериці . Іноді вироби інкрустував рогом, металом, бісером.

Брав участь у виставках з 1965 року, де неодноразово отримував нагороди та відзнаки.

Окремі твори майстра зберігаються в Національному музеї українського народного декоративного мистецтва в Києві, у Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Йосафата Кобринського у Коломиї (100 робіт).

Постать різьбяр Дмитра Шкрібляка займає вагоме місце у мистецтві дереворізьби Гуцульщини. Досконале відчуття синтезу форми і декору, виразність та пластичність орнаментальних узорів, глибоке переосмислення традицій династії Шкрібляків стали міцним фундаментом для народження новатора гуцульського різьблення, майстра з високими морально-духовними та естетичними цінностями.

Твори зберігаються у фондах та експозиціях музеїв Косова, Коломиї, Івано-Франківська.

Д. Ф. Шкрібляк є визначною фігурою гуцульського деревообробництва ХХ століття

Дмитро Шкрібляк і сучасність

Багатовікова традиція різьблення на Гуцульщині була й залишається органічною складовою народного мистецтва. Щедрість чарівної природи Карпат, її пралісів споконвічно забезпечувала гуцулів деревиною, що зумовило розвиток будівництва, столярства, токарства, художнього різьблення.

Зберігаючи стильові особливості, властиві кращим класичним зразкам гуцульської різьби, Дмитро Шкрібляк не залишився у полоні усталених композиційних прийомів, а створив власну самобутню, тільки йому притаманну орнаментальну палітру зразків та мотивів, що визначила його індивідуальний почерк.



Митець щедро збагатив палітру гуцульських орнаментів, розширив їх поетично-сміслові значення. Особливо це проглядається у його тематичних композиціях. Дмитро Шкрібляк ввів нові орнаментальні елементи та мотиви, що втілювали глибокий символічний зміст, сповнений оптимістичного заряду, мовою метафори виражав ідеї сьогодення. Окрім різьблених мотивів, майстер вперше ввів у декорування виробів інкрустацію кольоровими намистинками (бісером, пацьорками), чорним рогом, металом, природними та фарбованими кольорами дерева. Інкрустація, яка доповнювала декоративні прийоми оздоб,

активізувала поверхню, була надзвичайно майстерним та творчим доповненням різноманітними породами дерева, насамперед, грушою, явором, червоним деревом.



Митець чарівним різцем умів перетворити звичайну колоду дерева в дивовижне казкове видовище. Кожна його нова творча робота була, наче, мистецький скарб, що не мав аналогів, кожний виріб – це своєрідний шедевр образотворчого фольклору, народжений в оточенні казкової природи Гуцульщини, це її своєрідний портрет. Багато років творчої праці розкрили світу потужний талант великого митця та майстра. В його численних творах дивує відчуття пропорції, могутнє мислення, монументальність форм, ясний та високий дух національного мистецтва. Дерево в його руках продовжувало жити.

Родинне дерево продовжує давати нові пагони. Внук Дмитра Федоровича, Михайло, опираючись на орнаментальну спадщину своїх предків, намагається віднайти свій почерк в мистецтві художнього різьблення по дереву. Закінчивши Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва, працює творчо. Приймає участь у виставках та виконує роботи на замовлення. Жінки Шкріблячки своїми витворами в народному мистецтві також прикрасили генеалогічне дерево родини. Серед них багато відомих вишивальниць, писанкарок, ткаць та ліжникарок. Дружина Дмитра Федоровича Шкрібляка Василина була майстриня на всі руки. Барвисті ліжники, килими, рушники,

скатерки, серветки, писанки радували і радують око шанувальників гуцульського мистецтва. Твори Василяни Іванівни зберігаються в багатьох музеях України і зарубіжжя. Сорочки, вишиті її руками і зараз у вжитку односельчан. Свій талант і вміння майстриня передала своїй дочці Олені і зятеві Михайлові. За тридцять років спільного мистецько-сімейного життя виростили нову, міцну родинну гілку-подружжя Прокоп'юк-Шкрібляк. Працювали в Івано-Франківському художньому комбінаті ткачами надомниками. На початку 1990-х Олена Дмитрівна вела гуртки з ткацтва в Косівській гімназії. Мали персональні виставки в музеях Косова і Коломиї. Приймали участь у міжнародних та місцевих виставках. На даний момент подружжя Прокоп'юк-Шкрібляк працюють над збереженням історичної пам'ятки родини Шкрібляків, створивши на території маєтку де народився Д.Ф. Шкрібляк, культурологічну районну громадську організацію «Оседок родини Шкрібляків». На території є музей, майстерні з ткацтва та обробки дерева де проходять різні мистецькі заходи. Частими гостями на оседку є студенти мистецьких вузів, мистецтвознавці, туристи. Олена та Михайло намагаються передати свої знання дітям, внукам і тим хто любить творити красу на радість людям.

Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського володіє також цінними колекціями зібрань творів відомих майстрів народної творчості, серед них вироби різьбярів — династії Шкрібляків.

Його різьблені вироби засвідчують, що майстер продовжив мистецьку династію Шкрібляківського роду. У його роботах відчувається своєрідна манера глибокої різьби. Особливим напрямком творчості є інкрустація, викладання металом, кольоровим деревом.

Мистецький доробок митця збагатив українську культуру, його твори експонують у багатьох музеях України та за кордоном.

ФОТОАЛЬБОМ РОБІТ ДМИТРА ШКРІБЛЯКА



Дмитро Шкрібляк. Скринька. Дерево груші, столярство, інкрустація, плоске різьблення. 1985 р

Дерев'яна скринька, що була виконана Дмитром Федоровичем, відзначається свіжістю думки, багатством та виразністю орнаментального декору. На верхній частині скриньки, у прямокутній площині, автор вдало розміщує два симетричні мотиви. Пластично знайдена форма орнаментального мотиву посередині має форму серця, підсиленого вставками кольорових шматочків деревини і обрамленого стилізованими кучерами зі слізками по обидва боки – характерним модулем для творчості Дмитра Шкрібляка. Орнаментальна структура бокової площини вирішена теж сміливо: ритмічно членовані чотири півсфери у центральній частині утворюють міцну пластичну лінію, підсилену білим бісером, та двох колосків пшениці, які розміщені справа

й зліва від геометричного мотиву. Традиційно майстер широко використовує пшенички різної величини та слізки, виконуючи їх у різних варіаціях



Дмитро Шкрібляк. Свічник-трійця. Деревина груші, профілювання, точіння, інкрустація, плоске різблення. 1977 р.

Особливої уваги заслуговує дерев'яний свічник-трійця, який знаходиться в експозиції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського (м. Коломия). Виконаний він у техніках профілювання, точіння, плоского різблення та інкрустації. Основна частина свічника із стояком виготовлена з масиву. Пряма горизонтальна площина завершує півциркульну форму, на ній розміщені три невисокі точені чашки для свічок. Внутрішній простір автор вирішує монументально й символічно,

поставивши у центрі 6-пелюсткову ружу, характерну ще для предметів обстави житла автентичної гуцульської хати, таких, як скриня чи сволоки. Ружа вписана у напівсферичні кучері, які своїм контуром повторюють опуклу форму свічника. Основа свічника прямокутна, має форму сплюснутої піраміди, профільована по периметру. У декоруванні свічника-трійці Дмитро Федорович з масивні орнаментальні мотиви, ритмічне поєднання сферичних елементів, утворюючи змійку .



Дмитро Шкрібляк. Цукорниця. Деревина груші, точіння, інкрустація бісером, плоске різьблення. 1976 р

Гармонізацією форми та декору відзначається ще один твір Дмитра Федоровича із типологічної групи точених виробів –цукорниця. Точений предмет має досконалу форму та пропорції, виконаний технічно на високому рівні. Автор сферичну, основну частину цукорниці, сміливо оздоблює ритмічно вкладеними мотивами «гачки», верхня частина яких обрамлена півколом та підсилена бісером. Форма гачків нагадує стилізовану фігуру людини, між ними розміщені колоски пшениці. Майстер традиційно використовує чергування

півсферичних елементів із гострими завершеннями, досягаючи рівноваги та балансу орнаментики.

Література

- Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво : навч. посіб. / Є. А. Антонович., Р. В. Захарчук-Чугай., М. Є. Станкевич. – Львів : Світ, 1992. – 272 с.
- Грабовецький В. В. Гуцульщина XIII–XIX століть / В. В. Грабовецький. – К. : Вища школа, 1982. – С. 146.
- Островський Г. Сім'я Шкрібляків : докум. повість / Г. Островський // Жовтень. – 1988. – № 8. – С. 8–12.
- Приймак Й. Декорування виробів з дерева / Й. Приймак. – Косів : Писаний камінь, 2001.
- Родина Шкрібляків : альбом / авт.-упоряд. Р. В. Захарчук-Чугай. – К. : Мистецтво, 1979. – 99 с. : іл.
- Соломченко О. Г. Народні таланти Прикарпаття / О. Г. Соломченко. – К. : Мистецтво, 1969. – С. 6, 7
- Шкрібляк Дмитро Федорович // Словник художників України / відпов. ред. М. П. Бажан. — Київ : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1973. — С. 257.
- Шухевич В. Гуцульщина / В. Шухевич [Репринтне видання]. – Верховина, 1997.
- Соломченко О. Г. Гуцульське мистецтво і його майстри / О. Г. Соломченко. – К., 1959.
- Соломченко О. Г. Народні таланти Прикарпаття / О. Г. Соломченко. – К. : Мистецтво, 1969.

- Станкевич М. Є. Українське художнє дерево XVI–XX ст. / М. Є. Станкевич. – Львів, 2002. – 480 с.